

వార్త

మీరు సాహసంతో పనిని చేపట్టలేకపోతే, మీరు ఓటమికి గురికానేకారు. కానీ మీరు జీవితంలో ఏదీ సాధించలేకపోతారు.

న-వినోబాభావే

అన్నదాతల ఆత్మహత్యలను ఆపలేమా?

అం దరూ శాఖాహారలే కానీ గంప కింద కోడి మారుమైనట్లుగా ఉంది రైతుల పరిస్థితి. వీరూ వారు అన్న తేడా లేకుండా అందరూ నాయకులు రాజకీయ పార్టీలు అంతా రైతుల సంక్షేమం, అభ్యున్నతి గురించి మాట్లాడేవారే. అధికారంలో ఉన్నవారైతే మరో ఆడుగు ముందుకు వేసి తమది రైతుల వక్షపాత ప్రభుత్వమని, వారి అభివృద్ధి ధ్యేయమని చెప్పుకునేవారే. ఇప్పుడే కాదు స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పటి నుంచి ఇవే మాటలు చెప్పున్నారు. అన్నింటికంటే ముఖ్యంగా గ్రామాల్లో ఉండి రైతు కుటుంబంలో జన్మించి నాయకులుగా ఎదిగినవారు సైతం ఇలామాట్లాడి శాసన సభ్యులుగా, పార్లమెంటు సభ్యులుగా ముఖ్యమంత్రులుగా పదవులలోకి వచ్చిన తర్వాత రైతులను, గ్రామాలను విస్మరిస్తూనే మోసగించివేస్తుంది. ఎన్నికల మేనిఫెస్టోలో కూడా రైతుల గురించి చేసే వాగ్దానాలు విలువలేని, చూపుకోనే అసలు రైతులకు ఇక సర్వధ్యుగమేననిపిస్తుంది. కానీ అధికారంలోకి రాగానే మరచిపోవడమో లేక మరచిపోయినట్లు నటించడమో ఆనవాయితీగా అయింది. ఎన్నికల ముందు నాయకులు చెప్పిన మాటలు, చేస్తున్న వాగ్దానాలు అధికారంలోకి వచ్చిన తర్వాత పట్టించుకోనే విషయం రైతులకు కూడా తెలియంది కాదు. అంతేకాదు తాము వేదిక తెక్కి ఇప్పున్న హామీలు, అధికారంలోకి వస్తే అమలు చేయలేమని కూడా నాయకులకు తెలియంది కాదు. ఎన్నికల్లో పరాజయంపాలై ప్రతిపక్షంలో కూర్చుంటే పాలక పక్షాన్ని ఇబ్బంది పెట్టేందుకు తాము అధికారంలోకి వచ్చి ఉంటే రైతులకు ఎంతో చేసి ఉండేవారమని, తమ ఎన్నికల మేనిఫెస్టోను యధాతథంగా అమలు చేసి ఉండేవారమని చెప్పుకునేవారు. స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పటి నుంచి అంతో కొంతమేరకు ఎన్నికల మేనిఫెస్టోలో కొంత ప్రాధాన్యత ఇచ్చినా ఆ తర్వాత క్రమేణా విస్మరించడం పెరిగిపోయింది. ఎవరు ఎంతకాలం పాలమోసం చేసినా, రైతులు మాత్రం తమలో తాము కుమిలిపోవడం తప్ప నేరు విప్పరు. దీంతో వారికి కొంత బాధా, భారం తగ్గి కొంత ఉజుల వెండ్రుతారు. అయితే కొందరు బయటపడకుండా తమలో తాము రోడ్డిస్పంతులు. ఏడుపుల ద్వారా తాత్కాలిక ఉపశమనం పొందినా సమస్య పరిష్కారానికి కనపూవు మేరలో కన్నీరుపని పరిస్థితి నెలకొంటే, కొందరు విడివిడి పరిస్థితుల్లో ఆత్మహత్యల వైపు మొగిచుకుంటున్నారు. అయితే ఎన్ని ప్రయత్నాలు చేసినా, ఎన్ని మాటలు చెప్పినా, మరెన్ని పథకాలు ప్రకటించినా ఈ ఆత్మహత్యలు ఆగడం లేదు. వ్యవసాయరంగం అంతకంతకు కుద్రెపోతున్నది. ప్రకృతి పెట్టే ఇళ్లు కొన్ని అయితే తోటి మానవుడు పెడుతున్న బాధలు మరికొన్ని ప్రకృతి సిద్ధంగా వస్తున్న ఇళ్లు ఇచ్చే ఎదుర్కోవడానికి మానవుడు కొంతమేరకు సిద్ధపడుతున్నాడు. అధిగమించగలగ

తున్నాడు. అందులో భాగంగానే ఈ తుపానీయ, కరవులు, అకాల వర్షాలు, పడగండ వానల భారం మోయగలగు తున్నాడు. కానీ తమకు సేవ చేస్తామంటూ తోటి మనుషులు చేస్తున్న మోసాలను భరించలేకపోతున్నాడు. అలా గనివారిని ఎదిరించి నిలదీయలేకపోతున్నాడు. విత్తే దగ్గర నుంచే రైతుల కష్టాలు ఆరంభమవుతున్నాయి. నశిలి, నాశనకంతో మోసపోయి పెట్టిన పెట్టుబడి సర్వం కోల్పోయినప్పుడు ఆగ్రహవేషాలు ఆపుకోలేక తమను మోసం చేసిన వారిని నిలదీస్తే దాడిచేయడానికి వచ్చారని రైతుల లభ్య చేసుకుంటే పెట్టిన సందర్భాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. తెలుగు రాష్ట్రాల్లోనే కాదు దేశవ్యాప్తంగా వ్యవసాయరంగం సంక్షోభంలో కూరుకుపోతున్నది. యేటా వేలాది మంది అన్న భారత బలవంతులైన వారు మృత్యువులకు బలి అవుతున్నారు. జాతీయ నేరాల నమోదు సంవత్సరం 1995 నుంచి రైతుల ఆత్మహత్యలను నమోదు చేస్తున్నది. ఇప్పటివరకు ఎన్ని లక్షల మంది ఆత్మహత్యలు చేసుకున్నారో పరిశీలిస్తే అనేక దిన వెండ్రు గుండ్రం ఉండదు. తాము చనిపోతే ప్రభుత్వం అందించే సహాయంతో తమ కుటుంబ సమస్యలు ముఖ్యంగా కుమార్తెల పెళ్లిళ్లు ఆపుతామని ఏకంగా లేఖరాసి పెట్టి చనిపోయిన అన్నదాతలు ఎందరో ఉన్నారు. రోజూ పదుల సంఖ్యలో దేశవ్యాప్తంగా పిట్టలై రాలిపోతున్నారు. ప్రభుత్వాల రైతు సంక్షేమకోసం ఏమీ చేయడం లేదని చెప్పడం లేదు. కొత్తకొత్త పథకాలతో కోట్లాది రూపాయలను సబ్సిడీ రూపొందించి వచ్చుతున్నాడు. మరెన్నో మాటలు చెప్పాడు. కానీ అవేమీ ఈ ఆత్మహత్యలను ఆపలేకపోతున్నాడు. వ్యవసాయంలో కారణాలు ఏమిటి? కారకులు ఎవరు? తదితర వన్నీ పాలకులకు తెలియని విషయాలు కాదు. కానీ పరిష్కారం వైపు అడుగులు వేయలేకపోతున్నాడు. దీనికివేరూ 1991 లో ప్రారంభమైన సూత్రం అర్థిక విధానాలు, ఆర్థిక సంస్కరణలు, సరళీకరణ వ్యవసాయరంగంపై తీవ్ర ప్రభావం చూపాయి. ఈ బాధలు భరించలేక లక్షలాది మంది రైతులు వ్యవసాయాన్ని వదిలివేస్తున్నట్లు జాతీయ గ్రామీణాభివృద్ధిశాఖ నివేదికలో వెల్లడిస్తున్నాయి. ఒక నాడు వ్యవసాయం చేయడం ఎంతో గౌరవప్రదంగా భావించే రైతులు నేడు వ్యవసాయం శాసనం పరిణామం ఏదైనా వాపోతున్నారు. వ్యవసాయం కాక మరేదైనా జీవనవిధానం ఎన్నుకోగలిగితే బిన్నా, పెద్ద నేడైనా లేకుండా రైతులు వ్యవసాయం విడిచి వెళ్ళడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు. ప్రపంచ మొత్తంలో ఎక్కడా ప్రజలను బతికించడానికి రైతులు పంటలు పండిస్తారు. అలాంటి అన్నదాతలే స్వయంగా ప్రాణాలు తీసుకునే పరిస్థితి దాపుంచించిందంటే లోపం ఎక్కడందో కనుగొని పరిష్కరించాల్సిన తరణం ఆసన్నమైంది.

<p>విచారణకు భయపడిపోపోయే వ్యక్తి తన నేరాన్ని తనకు తానుగా అంగీకరించినట్లే.</p>	<p>యేదాదిక ఒక చెడు అలవాటు మానితే, కొంతకాలానికి దుష్టుడు కూడా మంచివాడుగా మారగలడు.</p>
<p>వైసీపీ</p> 	<p>ఫ్రాంక్లీన్</p>

ప్రజావాక్కు

అవార్డులు ఇవ్వడంలోనూ వివక్షే
జ్ఞానపీఠ, పద్మశ్రీ, పద్మవిభూషణ్, ప్రోబాచ్యూర్, అర్జున, భారతరత్నం వంటి అవార్డులను గతంలో ఎంతో మంది అందుకున్నారు. అయితే వారంతా తమను రంగాలకు చేసిన సేవ, ప్రతిభ ఆధారంగానే ఈ అవార్డులను అందుకోగలిగారు. కానీ ఇప్పుడు కొందరు యోగ్యత, అర్హత లేకపోయినా తమ వారికి అవార్డులు ఇప్పించుకోవడం కోసం సంప్రదించుకుంటున్నారు. సామాన్య పాలై ఒత్తిడి తెస్తున్నారు. బతికే అవార్డులు ఇచ్చేందుకు నాలుగు ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. మరోవక్కా కేంద్రప్రభుత్వం యోగ్యత, అర్హత ఉన్నవారికి కాకుండా తమకు ఇవ్వమైన వారికి అవార్డులు ఇస్తున్నారు. రాజకీయ నాయకుల జ్యోతిషులతో అన్ని వ్యవస్థల్లోనే అవార్డుల కమిటీ కూడా వివాదస్పదం పుచ్చుతూ విమర్శలకు గురవుతోంది.

ఎన్.ఎల్.డి.సి.లో ఎనిమిది మంది చిక్కుకొని గల్లంతయిన సంఘటన ప్రమాదవశాత్తు జరిగినదేకాని రెవెన్యూ డిప్యూటీ ప్రభుత్వమో కావాలని చేసినదికాదు. ప్రభుత్వంలో ఎ పోలివారు ఉన్నా ఇలాంటి దుర్ఘటనలు జరుగుతూనే ఉంటాయి. బీ.కె.ఎన్.ఎన్. అధికారంలో ఉన్నప్పుడు కూడా చాలా జరిగాయి. దీనికి ఎవరూ ఏమీ చేయలేదు. ఎందుకంటే ప్రమాదాలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి ముందే ఎవరూ ఊహించలేరు కనుక. తెలుగువారిలోనే ఏమంది? దేశంలోని వివిధ రాష్ట్రాల్లో కూడా ఎన్నో దుర్ఘటనలు జరుగుతున్నాయి. ఇటీవల ముగిసిన కుంభమేళాలో ఎంతో మంది మరణించారు. ఢిల్లీలో రైలు ప్రమాదం జరిగింది. ఉత్తరాఖండ్ లో తరచు కొండచెరియలు విరిగిపోయినట్లుగా జనల మీద పడుతుంటాయి. ఇవన్నీ ఏంటి? ప్రమాదాలు కావా?

ఉపాధి హామీ 150 రోజులకు పెంచాలి
ఉపాధి హామీలో వంద రోజులును కనీసంగా 150 రోజులకు పెంచవలసిన అవసరం ఎంతో అయిన పుస్తంది. ఎందుకని అప్పుడప్పుడు వాతావరణ పరిస్థితులు అగమ్యగోచరమైన మైనులు వేసేవల్లో స్థిరమైన పని పొందలేక ప్రాథమిక హక్కు, కాబట్టి ఆ దేశానికి అడుగులు వేయాల్సిన అవసరం ఉంది. నిజమైన ఆర్థిక ప్రజాస్వామ్యం నెలకొల్పే అదేశిక సూత్రాలను అమలు చేయాలి. కాబట్టి అదేశానికి అడుగులు వేయాల్సి. ఇలా చేయడం ద్వారా రెండు ప్రయోజనాలున్నాయి. ఒకటి ఎక్కడ పని దినాలు కల్పించడంవల్ల కొనుగోలు శక్తిని పెంచడం తద్వారా గిరాకీని పెంచడం తద్వారా ఉత్పాదకతను పెంచుకోవాలి.

మరుగునపడుతున్న మానవ సంబంధాలు
మానవ సంబంధాలు నాణాటి తీసుకోవటం మారుతున్నాయి. సంసారబంధాలు కూడా ధర్మం తప్పితున్నాయి. భార్య భర్తలు వివాహిత కారణాలవల్ల ఒకరి నోకరిని అనేక వర్షతుల ద్వారా వాతమార్చడం, అలాగే స్వాధికారాలతో కొడుకులు, తండ్రులు, తల్లులు కూడా హత్యలకు పాల్పడడం, వాచిపంతులకు విలువ ఇవ్వడం మానగలిగిన మరగదం, ఇటువంటి వార్తలు నిత్యం దర్శనమిస్తున్నాయి. ప్రేమలు విఫలం కావడం, పెళ్లికి పెట్టెలు అనుమతించకపోవడం, సెల్ ఫోన్లు కొనలేదని, నిత్యం వాటితో కానుకలను చేయవద్దని మందలింపినందుకు, వారికి చావే శరణ్యమవుతోంది. ఇకపోతే ఆర్థిక సమస్యలు భరించలేక ఆత్మహత్యలు చేసుకుంటున్నారు. ఇటువంటి సామాజిక సమస్యల మీద ప్రభుత్వాల తగిన స్పందన ఉండాలి కానీ అసహనం వరకు వెళ్ళకూడదు. ఆనైతిక సంబంధాలను అక్కడే వర్ణలు తీసుకోవాలి.

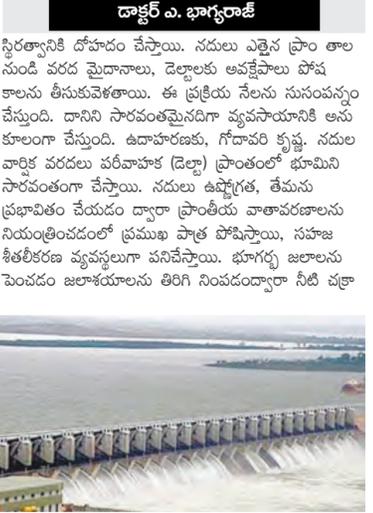
టీవీ ధారావాహికలపై సిస్టర్స్?
ప్రస్తుతం టీ.వీ.లో అన్నిచానల్స్ లో ప్రసారమయ్యే ధారావాహికలలో ఎక్కువగా ఇతరులకు హాని కలిగించడం, వివాహితరసంబంధాలు, తనకు కావాల్సింది దక్కించుకునేందుకు ఏమైనా చేయడం లాంటివి చూపిస్తున్నారు. ఈవ్యక్తులు ఎక్కువగా నేటి యువతరంపై ప్రభావం పడవచ్చు. సినిమాలు మాదిరిగానే సిస్టర్ బోర్డు సర్టిఫికేట్ పొందిన తర్వాత టీ.వీ.లో ధారావాహికలు ప్రసారం అయ్యేలా చర్యలు తీసుకోవాలి.

వికలాంగులకు మరుగుదొడ్ల సౌకర్యం
తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని వివిధ వైకల్యాల కలిగిన వికలాంగుల సౌకర్యార్థం మరుగుదొడ్లను ఏర్పాటు చేయాలి. వారి నిత్య అవసరాల నిమిత్తం రోజూవారి ప్రయాణంలో రైల్వే స్టేషన్ లో బస్సు స్టేషన్ లో వారికి అనుకూలమైన మరుగుదొడ్లను ఏర్పాటు చేయాలి. కొన్ని ప్రాంతాలలో ఉన్న సులభే కాంప్లెక్స్ లో వీరికి దబ్బలు తీసుకోకుండా ఉపకార సేవలు అందించాలి. ప్రభుత్వం మరుగుదొడ్ల నిర్మాణ మెటీరియల్ ఉపకారం సరఫరా చేయాలి.

నదుల పరిరక్షణ అందరి బాధ్యత

రాజకీయ నాయకుల దూరదృష్టి, అధికార యంత్రాంగం కార్యచరణ, స్వతంత్ర న్యాయ వ్యవస్థలు స్వప్రయోజనాలకు కాకుండా ప్రజా భవిష్యత్తుకు, శ్రేయస్సుకు అంకిత భావంతో వనిచేయాలి. ముఖ్యంగా ఆడవులను రక్షించడానికి, జీవించే భూములను తిరిగి నాలుగు నీటి చక్కాన్ని పునరుద్ధరించడానికి, నీటిని స్థిరంగా నిర్వహించడానికి స్థానికంగా ఉన్నవారికి అధికారం ఇవ్వడం ప్రధానం. ఆడవులే నదుల మనుగడకు ప్రధానమైనవి. ప్రజలు నదులపై అమాహాన పెంపొంది ఆస్తి రక్షణ కార్యక్రమాన్ని నిరూపించి, రాజీవేదు భవిష్యత్తు తరాలికి మంచి భూమిని, నదులను, పర్యావరణాన్ని అందించడమే ధ్యేయంగా ప్రతి ఒక్కరూ వనిచేయాలి.

మం వి నీరు మానవులు, వన్యప్రాణుల మనుగడకు కీలకమైనది. నదులు ప్రపంచంలోని మంచి నీటిలో ఎక్కువ భాగాన్ని అందిస్తాయి. ఇది త్రాగడానికి, వంటకు, పరిశుభ్రతకు, పరిశ్రమల అవసరాలికి ప్రముఖమైనది. కొన్ని వేల సంవత్సరాల క్రితం మొహంబజాద్, హరప్పా, సింధూ నాగరికత పుట్టింది నదీపరివాహక ప్రాంతాలలోనే. భారత దేశంలో సుమారుగా 400 కి.మీ. నదులున్నాయి. మన రాష్ట్రం అనేక శతాబ్దాల నాటి సాగు నీటిపారుదల వారసత్వాన్ని కలిగి ఉంది. గతంలో పురాతన రాజులు, పాలకులు ప్రజలకు నీటిపారుదల సౌకర్యాన్ని తాగునీటిని సృష్టించడానికి నదులపై కట్టలు ఆనకట్టలను నిర్మించడం ద్వారా కృత్రిమ నదులను జలాశయాలుగా నిర్మించారు. రాష్ట్రంలో తూర్పున ప్రవహించే నదులలో ఎక్కువ భాగం వచ్చుతున్న తూర్పు కనుమల నుండి బంగాళాఖాతం వరకు నీటికి రావడం మన రాష్ట్రానికి ప్రకృతి ప్రసాదం. ఆంధ్రప్రదేశ్లో 40 పెద్ద, 70 చిన్న చిన్న తరహా నదులున్నాయి. జనాభాలో దాదాపు 70 శాతం మంది వ్యవసాయంపై ఆధారపడి ఉన్నారు. మన రాష్ట్రంలో నాగవళి, కృష్ణ, గోదావరి, వంశధార, పెన్నానదులు ప్రముఖమైనవి. 19వ శతాబ్దంలో రాష్ట్రంలోని తీరప్రాంత జిల్లాల్లో లక్షలాది ఎకరాల బంజరు భూములను అసస్పృహగా మార్చిన సరే ఆర్థిక కాటన్, సరే చాన్సెస్ అలెగ్జాండర్ ఒరే కల్చల్ జాన్ పెన్సి క్విక్స్ వంటి వారు పూజ్యులు. నదుల కోసం అంతర్జాతీయ కార్యచరణ దినోత్సవం ప్రాముఖ్యత 1997లో, ఆనకట్టల వల్ల ప్రభావితమైన ప్రజల మెదడికి అంతర్జాతీయ సమావేశం బ్రెజిల్ లోని కురిటిబాలో 20 వేల సంవత్సరాల మార్చి 14ని ఆనకట్టలకు వ్యతిరేకంగా నదులు, నీరు జీవం కోసం అంతర్జాతీయ కార్యచరణ దినోత్సవంగా ప్రకటించడానికి అంగీకరించారు. నదులు, ఇతర బలవనరుల పరివాహక ప్రాంతాల క్షీణతను అంతర్జాతీయ నదుల కోసం కార్యచరణ దినోత్సవంగా నిలబెట్టారు. ఈ రోజును నేడు అంతర్జాతీయ నదుల కోసం కార్యచరణ దినోత్సవంగా నిలబెట్టారు. ఈ రోజుని వ్యవసాయ జీవితాల్లో నదుల ప్రాముఖ్యతను, పరిరక్షణను ప్రపంచంలో నీటిని సమాహారం పొందేలా ప్రోత్సహించడానికి, ఆర్థిక, ఆధారాలను కారణంగా నదుల వంటి మంచి నీటి పర్యావరణ వ్యవస్థలు ఎలా కలుషితమవు తున్నాయో అమాహాన పెంపొందించే జరుగుతుంటారు. నదులు నీటిపారుదల సీటికీ ప్రాథమిక వనరులు. పెద్దపట్టణ వ్యవసాయంపై సామర్థ్యం, ఆహారకృత్రిమి కొనసాగించడానికి నదీ ఆధారిత నీటిపారుదలపై ఎక్కువగా ఆధారపడతాయి. నదులు జంతువులు, చేపలు, ఉష్ణచలనకాలు, పక్షులు జలమొక్కలతో సహా విస్తృత శ్రేణి వృక్ష జంతు జాతులను ఆహారాలు అందిస్తాయి. ఆరోగ్యకరమైన నదీ వ్యవస్థలు జీవవైవిధ్యం పర్యావరణ

రాజాకర్ణి ఎ. భాగ్యలక్ష్మి

నిర్వహించడానికి సహాయపడతాయి. వరదల ప్రమాదాన్ని తగ్గిస్తాయి. మట్టాపున్న ప్రాంతాలకు కరువు పరిస్థితులను నివారిస్తాయి. ప్రధాన నదులు జల విద్యుత్తును, అనేక సమయంలో శిలాజ ఇంధనాలపై ఆధారపడటాన్ని తగ్గిస్తాయి. నదులు వారి ప్రాంతంగా వస్తున్న ప్రజలను రక్షణ చేయడానికి సహజ రహదారులుగా పనిచేస్తున్నాయి. భారీ వస్తువుల తరలింపును సులభతరం చేస్తాయి. రక్షణా భార్యలను తగ్గిస్తాయి. పడవ ప్రయాణం వన్యప్రాణుల పరిరక్షణ వంటి కార్యకలాపాల కోసం పర్యాటకులను ఆకర్షిస్తాయి. నదులు వెంబడి పర్యాటకం స్థానిక ఆర్థికవ్యవస్థలకు దోహదం చేస్తుంది. చిన్న వ్యాపారాలకు అవకాశం ఇస్తుంది. స్థానికంగా వాణిజ్య మత్స్య సంపద ద్వారా లక్షలాది మందికి అవకాశం ఆదాయాన్ని అందిస్తాయి. అనేక పరిశ్రమలకు శీతలీకరణ, ప్రాసెసింగ్ వ్యర్థాల తొలగింపు కోసం నదీ నీటిపై ఆధారపడతాయి. ప్రపంచవ్యాప్తంగా నదులు ప్రమాదంలో ఉన్నాయి. వాతావరణ మార్పు, భార్యతారహిత అభివృద్ధి ప్రాజెక్టుల వల్ల ప్రమాదం విస్తృతం అవుతున్నాయి. కలుషిత మవుతున్నాయి, బలహీనమవుతున్నాయి. నదులు ప్రమాదంలో ఉన్నప్పుడు, మన సమీపభవిష్యత్తు కూడా ప్రమాదంలో ఉంటుంది. ఆరోగ్యకరమైన నదులు పరిశుభమైన నీటిని పొందే అవకాశం మనందరినీ కలిపే ప్రాథమిక మానవ

హక్కులు. నదుల తరపున చర్య తీసుకోవడం ద్వారా, నదులను రక్షించే కృషి మనకు ఉండని సమాజాలకు స్వచ్ఛమైన, స్వేచ్ఛగా ప్రపంచం చేసే నీటిని పొందే అవకాశం ఉందని, నదులను పరిరక్షించే వాటి జీవితాలను ప్రభుత్వంగా ప్రభావితం చేసే నిర్ణయాలలో పాల్గొనే హక్కు, బాధ్యత అందరి పైగా ఉంది. కొన్ని స్వచ్ఛమైన నదులను ఆనకట్టలను తొలగించడానికి వసలేస్తున్నా, నీటి ప్రైవేటీకరణను వ్యతిరేకిస్తూ న్నా, లేదా నదీ అభివృద్ధితో తమ అభిప్రాయాన్ని తెలిపి, మనం కలిసిపనిచేయాలి. ఎందుకంటే ప్రతి నదీ భవిష్యత్తు మన భూమి భవిష్యత్తును నిర్ణయిస్తుంది. మంచి నీటి వనరులు 1970 నుండి 83 శాతం క్షీణతను అనుభవిస్తున్నాయి. ఇది భూసంబంధమైన లేదా సముద్ర వాతావరణంలో ఆసన భవిష్యత్తు రేటు కంటే రెండింతలు. వాటికి మన సహాయం అవసరం. ప్రస్తుత ఆధునిక రోజుల్లో అధిక నిర్మాణాలు, ఆక్రమణ కార్యకలాపాలు పారిశ్రామిక మురుగునీటిని నదుల లోకి వదలడం వల్ల మంచి నీటి పర్యావరణ వ్యవస్థలు భూమి ఉపరితలంపై అత్యంత దారుణంగా క్షీణిస్తున్నాయి. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా, ప్రతిరోజూ రెండు మిలియన్ (20 లక్షల) టన్నులకు పైగా మురుగునీరు పారిశ్రామిక, వ్యవసాయ వ్యర్థాలు నీటిలోకి విడుదలవుతున్నాయి. ముఖ్యంగా మన దేశంలో, యువనా నదీ అత్యంత కలుషితమైన వాటిలో ఒకటిగా విస్తృతంగా గుర్తించబడింది. ముఖ్యంగా న్యూఢిల్లీ దిగువన, ఇక్కడ గణనీయమైన పారిశ్రామిక గృహ వ్యర్థాలు విడుదల వుతాయి. ప్రపంచవ్యాప్తంగా చాలా నదులు కొంత మంది మానవుల బాధా కారణంగా ప్రతి రోజూ కలుషితమవుతున్నాయి. ఇది మనుగడ కోసం నలుగురు ఆధారపడిన సమాజాలను ప్రభావితం చేస్తుంది. భూమి స్థిరమైన అభివృద్ధి కోసం నదీ వనరులను అటువంటి కలుషితాల నుండి రక్షించాలి. ప్రస్తుతం నెదర్లాండ్ల ప్రపంచంలోనే అత్యుత్తమ నదీనిర్వహణ వ్యవస్థను కలిగి ఉంది. సరస్సు, నదీ లేదా సముద్రం వంటి నీటి వనరుల దగ్గర కెళ్ల వేయకూడదు. నదీ పరివాహక ప్రాంతాలలో ఒక్కడైనా చెట్లు నాశనం చేయకూడదు. నదీ కోతలను అడ్డుకోవడం కాకుండా నేల తేమను నిలుపుకుంటాయి. నదీ కాలుష్యంపై నిర్మాణాల ద్వారా లేదా వ్యర్థాలను పారవేయడం ద్వారా సహజ నీటి ప్రవాహం అడ్డుకుంటున్నాయి. రాజకీయాలను దూర దృష్టి, ఆధారక యంత్రాంగం కార్యచరణ, స్వతంత్ర న్యాయ వ్యవస్థలు స్వప్రయోజనాలకు కాకుండా ప్రజా భవిష్యత్తుకు, శ్రేయస్సుకు అంకిత భావంతో వనిచేయాలి. ముఖ్యంగా ఆడవులను రక్షించడానికి, జీవించే భూములను తిరిగి నాలుగు

ఉద్యోగుల సమస్యలకు పరిష్కారం లేదా?

ప్ర భుత్వాలను, ప్రజలకు అనుసంధానకరణంగా ఉద్యోగులు వారి విలువలను నిర్వహిస్తూ ఉంటారు. ప్రభుత్వాలు మారినా తెలంగాణ రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా లక్షలాది మంది ఉద్యోగులు, ఉపాధ్యాయులు, పెన్షన్లకు సంబంధించిన వివిధ రకాల బిల్లులు ఈ కుబేరులో పెండింగ్ ఉండడంతో తీవ్ర ఆందోళన చెందుతున్నారు. దీంతో వారి బాధ వర్ధన తీతం. గత మూడేళ్ల నుంచి వివిధ రకాల బిల్లులు పెండింగ్ ఉన్నాయి. ప్రస్తుతం ఉద్యోగం చేస్తున్న వారి బిల్లులను చెల్లించడంలేదు. ఉద్యోగ విరమణ పొందిన వారి రిటైర్మెంట్ బెనిఫిట్స్ పాటు ఇతర బిల్లులను చెల్లించడం లేదు. చివరకు చనిపోయిన ఉద్యోగుల కుటుంబాలకు చెందిన బిల్లులను చెల్లించడంలో కూడా ప్రభుత్వం అలసత్వం వహిస్తున్నది. గత పాలకుల హయాంలో నుంచి ఉద్యోగులకు ఏ ఒక్క సమస్యను పరిష్కరించకపోగా వాటిని ఎత్తుకుండా ప్రాంక్షి గవర్నమెంట్ అంటూ కాటాన్ని వెల్లడిస్తూ ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, పెన్షన్లకు భరించారు. పాలకులు మాత్రం ఉద్యోగుల సమస్యలు పరిష్కారం ఆపుతారుని ఉద్యోగులకా ఆశగా ఎదురు చూస్తున్నారు. గత ప్రభుత్వ హయాంలో రెండో పీఠ్య కమిటీ ఏర్పడింది. 2023 జూలై ఒకటో తేదీ నుంచి కొత్త పీఠ్య అమలు కావాలని ఉన్నది. 19 నెలలు గడిచినా అమలు అవుతున్న నివేదికను ఇప్పటివరకు ప్రభుత్వానికి సమర్పించలేదు. 2025-26 బడ్జెట్ డివిడు, పీఠ్య అమలు గురించి ఏమైనా ప్రస్తావన, బడ్జెట్ కేటాయింపులో ఉంటే యేమైనా అని ఉద్యోగులు చకలో పట్టాల్సి ఎదురుచూస్తున్నారు. రాష్ట్రంలో 3.69 లక్షల మంది ఉద్యోగులు, 2.87 లక్షల మంది పెన్షన్లకు ఉన్నారు. ప్రతి నెల ఒకటో తేదీన మాత్రం ప్రభుత్వం ఉద్యోగులకు జీతాలు, పెన్షన్లకు పెన్షన్లు చెల్లిస్తోంది. ఇదే ఉద్యోగులకు ఇచ్చే అతి పెద్ద ప్రయోజనంగా చెప్పుకుంటున్నారు. పన్నులు ఉద్యోగులు విధిస్తారు.

మేకిం దామోరే
నిర్వహించాలా? మాకు కుటుంబం, సమస్యలు, అసాగోగం ఇవేమీ ఉండరా? వీటిని పరిష్కరించరా? ఒక్కసారి మానవీయ కోణంలో ఆలోచించండి. గత మూడేళ్లుగా ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, పెన్షన్లకు ఏ ఒక్క సమస్యను పరిష్కరించిన దాఖలు లేవు. ఇది వాస్తవం కాదా! ధర్మాలు చేస్తే కేసులు పెడుతున్నారు. సమస్యలు పరిష్కరించకపోతే, పట్టించుకోవడం వినవలసి వుతాయి ఇన్నోవేషన్లు చేస్తే పట్టించుకోవకపోతే. మా సమస్యలు గత, ప్రస్తుత ప్రభుత్వాల కాలయాపనలతో గుట్టుగా పేరుకుపోతున్నాయి. ఉద్యోగులకు నాలుగుడివిలు పెండింగ్ ఉన్నాయి. ఈ ఏడాది జనవరిలో కలిపితే ఐదు డివిలు అవుతాయి. డివిలు మంజూరీ కూడా తీవ్ర అలసత్వాన్ని ప్రదర్శిస్తున్నది. ప్రస్తుత ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చే ముందు వారి మేనిఫెస్టోలో పీఠ్య ప్రకటిస్తామని, సిపిఎన్ రద్దు, పెండింగ్ బిల్లులు, హెల్త్ కార్డు సమస్యలు లాంటి హామీలను అధికారం చేపట్టగానే పరిష్కరిస్తామని చెప్పింది. దానిపై ఇప్పటివరకు అంటే? అధికారంలోకి వచ్చి ఏడాది దాటిగా ఎక్కడ వేసిన గొంతు అక్కడే అన్నట్లుగా ఉంది. సమస్యలన్నీ పెండింగ్ ఉన్నాయి. ఇలా గత, ప్రస్తుత ప్రభుత్వాలకు ఉద్యోగులు తమ సేవలతో పేరు ప్రతిష్టలు తెచ్చిస్తున్నప్పటికీ, సమస్యలను మాత్రం పెడచెప్పిన పెడుతున్నారనే ఆవేదనతో ఉన్నారు. ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ, పెన్షన్లకు ఎదుర్కొంటున్న సమస్యల పరిష్కారం ఇంకా ముందుకే వెళ్ళాలి. దీనివల్లనే ఉద్యోగుల సమస్యలు పరిష్కరించలేక ఉద్యోగ, ఉపాధ్యాయ సంఘాల నాయకులకూ సహా. మీ పదవుల కోసమే ప్రభావం కోసమే సగటు ఉద్యోగుల ఆత్మగౌరవాన్ని తాకట్టు పెట్టండి. పరిష్కారంపై వెంటనే దారులు వెళ్ళకండి. ఈ బడ్జెట్లో పరిష్కారాన్ని ప్రభుత్వం చేపట్టాలి ఒత్తిడి తీసుకుంటే.

కుటుంబాలను కబళిస్తున్న బెట్టింగ్ భూతం

బెట్టింగ్ అనేది ఆన్లైన్ అయినా, ఆఫ్లైన్ అయినా జీవితాలు ఆగం కావడం కాదు. ఒక ఆటపై, పరిస్థితిపై దబ్బుని పెట్టి ఎక్కువ దబ్బురావాలని ఆశించడం అనే క్రీడ, పుల్లూర్, క్యాసినో, ఆన్లైన్ రమ్మి, ఆన్లైన్ గేమింగ్, ఎన్నికలు, కోడిమందాలు అని చాలా రకాలకు విస్తరించి వుంది. బెట్టింగ్ ఊటిలో ఎక్కువగా మద్య తరగితి ప్రజలు, యువకులు చిక్కుకుంటున్నారు. తక్కువ కాలంలో ఎక్కువ దబ్బు సంపాదించాలనే ఆశ, కుటుంబ ఆర్థిక పరిస్థితులు వీరిని బెట్టింగ్ కు బానిసలుగా మారుస్తున్నాయి. వీరితోపాటు బాగా పడుపుకున్న వారు సమాజంలో ఉన్నత స్థితిలో వున్నారూ కూడా బెట్టింగ్ కు బలియైన వారి జాబితాలో వున్నారు. ప్రతి రోజూ ఎక్కడో ఒక ఆన్లైన్ బెట్టింగ్ వున్నాయి. ఆఫ్లైన్ అవులపై ఆత్మహత్యలు చేసుకోవడం మిలీమీటర్ల వున్నా బెట్టింగ్ వ్యవసాయం వల్ల దబ్బుల కోసం లోన్ యాప్స్ లో అప్పులు అధిక వడ్డీలకు తీసుకుని అవి వెల్లించలేక మానసిక ఒత్తిడితోనే చాలా మంది యువత వివరీత నిర్ణయాలు తీసుకుంటున్నారు. ఇది సమాజానికి ఎంత మాత్రం శ్రేయస్కరం కాదు. ఆన్లైన్ బెట్టింగ్ యాప్స్ వినియోగదారులను ఆకర్షించేందుకు తక్కువ పెట్టుబడి పెట్టుకునే అవకాశం కల్పిస్తాయి. మొదట కొంత దబ్బు గెలిచిన తరువాత మరంత పెట్టుబడి పెట్టేందుకు ప్రేరేపిస్తాయి. చివరికి మొత్తం దబ్బుకోల్పోయే స్థితికి తీసుకు వస్తాయి. ఇది బెట్టింగ్ మాఫియాలో చెన్నోలో క్షేత్రక ఆసనం మొదట ఆశపాపి చివరికి ఆగం చేస్తాయి. బెట్టింగ్ అసందాన్ని ఇచ్చే దీర్ఘకాల సస్థాలను మిగిలిస్తాయి. మద్య తరగతి ప్రజల దబ్బుకోసం ప్రతిరోజూ చాలా పోరాటాల్ని వస్తుంది. వారి జీవితాల్లో దబ్బే అన్నింటినీ నిర్ణయించే వస్తువు. ఇదే బెట్టింగ్ కు బానిసలుగా చాలామందిని మారుస్తుంది. తక్కువ కాలంలో, తక్కువ పెట్టుబడితో అధిక లాభాలు వస్తాయనే

జి. అజయ్ కుమార్
అత్యాశ, అలాగే కుటుంబ ఆర్థిక పరిస్థితి మెరుగుపడుతుంటే ఆశ చాలా మందిని బెట్టింగ్ వైపు వదిల్చి దోచుతుంది. సాంకేతికత పెరిగి కొద్ది ఆందోళన ఇంకా నెట్ అందుబాటులోకి వచ్చింది. ఫలా గతను ఇళ్లు వుంటాయేమో గానీ ప్రస్తుతం రోజువారీ, ఇంటర్ నెట్ లోనే ఇల్లులు మాత్రం లేవు అనేలా ప్రస్తుతం సమాజంలో. అది మంచి వాటికే వర్తించే కానీ చెడుకు వాటికేనే ఇబ్బంది. వివిధ సోషల్ మీడియా

వేదిక ద్వారా (ఇనామూన్, ఫేస్ బుక్), ట్విట్టర్ వంటి మరెన్నో చాలా మంది బాధ్యత లేని ఇన్స్టాగ్రామ్స్, టెలిగ్రామ్ బెట్టింగ్ యాప్స్ ని ప్రమోత్ చేయడం, వారిని గుడ్డిగా ఆరాధించే, అనుసరించే సామాన్య జనం వాటికి బానిసలుగా మారడం ప్రస్తుతం సమాజంలో ఒక పరిపాటిగా మారింది. నేను బెట్టింగ్ అనే ఇంత గెలిచాను అంత గెలిచాను అని ఫేక్ మీడియా ద్వారా పబ్లిసిటీ చేసుకోవడం, తెలిసిన స్నేహితులు కూడా నమ్మి ఒత్తిడి చేయడం వంటివి బెట్టింగ్ కు చాలా మందికి వ్యసనంలా మారాలి చేస్తున్నాయి. భారత దేశంలో బెట్టింగ్ యాప్స్ కి వర్షివచ్చే లేకున్నా ఇంగ్లెండ్ అని తెలిసినా కూడా వ్యవస్థలో వున్న లోపాలు, మానిసింగ్ నగం లేకపోవడంవల్ల వివిధ

